HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ורבא [א]אמר לך עד כאן לא קאמר ר' יהודה שאין מתכוין כמתכוין אלא לחומרא אבל מתכוין כשאין מתכוין לקולא לא אמר אביי מנא אמינא לה דתניא אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שהיה [ב]יושב בצילו של היכל ודורש כל היום כולו והא הכא דלא אפשר ומיכוין ושרי ורבא אמר שאני היכל דלתוכו עשוי אמר רבא מנא אמינא לה (א)(דתניא) (ב)[ג]לולין היו פתוחין בעליית בית קדשי הקדשים שבהן משלשלין את האומנים בתיבות כדי שלא יזונו עיניהם מבית קדשי הקדשים והא הכא דלא אפשר וקא מיכוין ואסור ותסברא [ג]והאמר ר' שמעון בן פזי א"ר יהושע בן לוי משום בר קפרא [ד]קול ומראה וריח אין בהן משום מעילה אלא מעלה עשו בבית קדשי הקדשים איכא דאמרי אמר רבא מנא אמינא לה דתניא אמר ר' שמעון בן פזי אמר ר' יהושע בן לוי משום בר קפרא קול ומראה וריח אין בהן משום מעילה מעילה הוא דליכא הא איסורא איכא מאי לאו לאותן העומדין בפנים דלא אפשר וקא מיכוין ואסור לא לאותן העומדין בחוץ גופא א"ר שמעון בן פזי אמר ריב"ל משום בר קפרא קול ומראה וריח אין בהן משום מעילה וריח אין בו משום מעילה והא תניא [ה]המפטם את הקטורת להתלמד בה או למוסרה לציבור פטור [ו]להריח בה חייב והמריח בה פטור אלא שמעל אלא אמר רב פפא קול ומראה אין בהן משום מעילה לפי שאין בהן ממש [ז]וריח לאחר שתעלה תמרותו אין בו משום מעילה הואיל ונעשית מצותו למימרא דכל היכא דנעשית מצותו אין בו משום מעילה והרי תרומת הדשן דנעשית מצותה [ח]ויש בה משום מעילה דכתיב [1]ושמו אצל המזבח (ד)שלא יפזר ושמו שלא יהנה משום דהוו תרומת הדשן ובגדי כהונה שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין תרומת הדשן הא דאמרן בגדי כהונה דכתיב [2]והניחם שם [ט]מלמד (ה)שטעונין גניזה הניחא לרבנן דאמרי מלמד שטעונין גניזה אלא לר' דוסא (א) דפליג עלייהו דאמר אבל ראויין הן לכהן הדיוט ומאי והניחם שם שלא ישתמש בהם ביום כפורים אחר מאי איכא למימר משום דהוו תרומת הדשן ועגלה ערופה שני כתובין הבאין כאחד [י]וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין הניחא למ"ד אין מלמדין אלא למאן דאמר מלמדין מאי איכא למימר תרי מיעוטי כתיבי כתיב ושמו וכתיב [3]הערופה ת"ש [ז]הכניסה לרבקה ודשה כשירה בשביל שתינק ותדוש פסולה והא הכא דלא אפשר וקא מיכוין וקתני פסולה שאני התם דכתיב [4]אשר לא עובד בה מכל מקום אי הכי אפילו רישא נמי

הא

ורבא אמר לך עד כאן. לא שמעת ליה לרבי יהודה דלא אזיל בתר כוונה אלא דלא פטר ליה משום אין מתכוין בדאפשר דמתכוין אסור לדברי הכל ומשוי שאין מיכוין כמתכוין לחומרא לאסור אבל דלא חשיבא ליה כוונה דמשוי מכוין כשאין מתכוין לקולא כגון דלא אפשר בשאין מתכוין שרי ונישרי נמי רבי יהודה במתכוין דלא חשיב כוונה כלל הא לא שמעת ליה: ההיכל גובהו מאה אמה וצילו הולך למרחוק מאד ברחוב שלפני הר הבית ומתוך שרחוב גדול היה ומחזיק בני אדם הרבה היה דורש שם מפני החמה שאין לך בית המדרש מחזיקן: דלא אפשר. מלדרוש לרבים הלכות החג: וקא מיכוין. ליהנות מצל הקודש: דלתוכו עשוי. ואין הנאת צילו נאסרה דאין זה דרך הנאתו: לול. ארובה שבעלייה היורדת לבית קרי לול: האומנין. כשיש בדק בחומת בית קדשי הקדשים: יזונו. לשון הנאה כמזונות שמשביע עצמו ממראית נוי המלאכה ונהנה: והא הכא דלא אפשר. שלא ירדו לתקן ואפילו הכי צריך לתת אותן בתיבות שלא יוכלו להסתכל אנה ואנה דילמא מיכווני ליהנות ואסור: קול. של כלי שיר שהן הקדש: וריח. הקטורת: אין בהן משום מעילה. דאורייתא הואיל ואין בהם ממש וכיון דמדאורייתא שרו כי לא אפשר כגון הכא אמאי אטרחינהו רבנן אלא מעלה בעלמא הואי: העומדים בפנים. לשמש דלא אפשר מלעמוד שם ואסור להו להיות מתכוונים: לאותן העומדים בחוץ. קאמר אין מעילה הא איסורא איכא אבל לעומדין בפנים אפילו איסורא ליכא: המפטם את הקטורת. קטורת זרה שאינה של ציבור: אם להתלמד בה או למוסרה. אחר פיטומה לציבור פטור מכרת אבל אם דעתו להניע לצורכו להריח בה ועשאה בסממנין הכתובים חייב כרת דכתיב (שמות ל) איש אשר יעשה כמוה להריח בה ונכרת: והמריח בה. בקטורת של ציבור פטור מכרת ומחטאת דלא חייבה תורה אלא מפטם להריח: אלא שמעל. שנהנה מן הקודש ומביא אשם מעילות: קול ומראה. אין בהם ממש ופטור לעולם: וריח. יש בו ממש בסממנין לפיכך חייב ודקא אמר רבי יהושע פטור לאחר שתעלה תמרתו במקדש קאמר דמשום דנעשית מצותו ואין צורך גבוה עוד בה יצתה מכלל קדשי ה' ובברייתא במריח בה בביתו שנותן ממנה על הגחלים: תמרתו. עמוד עשנו: תרומת הדשן. בכל יום היה נוטל מלא מחתה ונותנה אצל המזבח והיא נבלעת במקומה כדכתיב והרים את הדשן וגו' [ויקרא ו] ואסורה בהנאה ומועלין בה כדכתיב ושמו אצל המזבח אלמא טעונה גניזה: ובגדי כהונה. ארבעה בגדי לבן שכהן גדול נכנס בהם לפני ולפנים ביום הכפורים לאסורין שוב להשתמש בהן כדכתיב והניחם שם: הא ניחא לרבנן. פלוגתייהו במסכת יומא (דף כד.): כשירין הם לכהן הדיוט. כל השנה שהן הן הבגדים הראויין לשימוש הדיוט כתונת ומכנסים ומצנפת ואבנט: עגלה ערופה. כתיב שם [דברים כא] דמשמע שם תהא קבורתה: אלא למ"ד מלמדין. ר' יהודה במסכת סנהדרין בשלהי ארבע מיתות (סז:): הכא מיעוטי כתיבי. בהני למימרא דלא תיגמר מינייהו ושמו לזה ולא לאחר הערופה ולא לדבר אחר: הכניסה לרבקה. עגלה ערופה. רבקה קופל"א בלע"ז שקושרין ארבע פרות ביחד: ודשה. תבואה עם חברותיה: כשירה. שלא נתכוון לכך ולאו עבודה היא: ואם נתכוון שתינק ותדוש פסולה והכא לא אפשר. שלא יכניסנה שתינק וכי מתכוון שתינק ותדוש פסולה: אשר לא עובד בה מכל מקום. דאע"ג דבעלמא לא מיתסר הכא אסור:

הא

שאני היכל דלתוכו עשוי. פ"ה ואין הנאת צילו נאסרת שאין זה דרך הנאתו וא"ת והא לא כתיב אכילה ואפילו שלא כדרך הנאה יהא אסור וי"ל דמעילה ילפינן (ט) חטא חטא מתרומה ובתרומה כתיב אכילה [א] והא דאסר בפ' כל הצלמים (ע"ז מח:) ליסב תחת אשירה משום דאשירה לצל עשויה והיא דרך הנאה ועוד דגבי ע"ז לא כתיב אכילה [ב] (ח): והא הכא דלא אפשר וקמיכוין ואסור. ה"מ אביי לאוקמא כרבי שמעון דאליבא דרבי יהודה פליגי [ג]:

ותסברא והאמר רבי שמעון בן פזי קול ומראה וריח אין בהן משום מעילה. פ"ה וכיון דמדאורייתא שרי כי לא אפשר אמאי אטרחוה רבנן וקשה לר"י הא בגרירה דליכא איסורא דאורייתא [ד] ופליג רבא ואסר בלא אפשר ומיכוון ומאי קא מוכיח אביי לרבא וי"ל דה"פ כיון דלא אסירי אלא מדרבנן א"כ כשהוא לצורך כגון לתקן בית קדשי הקדשים סברא הוא דאפילו איסורא דרבנן ליכא:

מעילה הוא דליכא הא איסורא איכא. תימה דבפרק החליל (סוכה נג. ושם) תניא אשה בוררת חטים לאור של בית השואבה והשמן והפתילה היו של קודש כדתנן התם ובירושלמי דייק מינה דקול ומראה וריח אין בהן משום מעילה [ה]:

לאותן העומדים בחוץ. ליכא איסורא אלא שלא יקרבו עצמן לעזרה כדי להריח יותר דהא אמרינן (יומא דף לח:) לא היתה כלה צריכה להתבשם בירושלים מפני ריח הקטורת [ו]:

כתיב הכא ושמו וכתיב התם הערופה. תימה לר"י אמאי איצטריך תרי מיעוטי בחד סגי דלהכי כתביה דלא למילף מינייהו (ט) וי"ל דאי לא כתיב אלא חד מיעוטא לא הוה מצי למעוטי אלא מילתא דלא דמי כל כך למיסר אבל מילתא דדמי למיסר לא להכי איצטריך תרווייהו:

הכניסה לרבקה. בתוספתא תני ליה גבי פרה:

הא

מסורת הש"ס

(א) [צ"ל דתנן], (ב) מדות לו. [פ"ד מ"ה], (ג) כריתות ו., (ד) תמורה לד. לקמן כו: [ע"ש] וגי' רש"ל ושמו אצל המזבח שלא ימעלו בה אחרים אלא שיהא כולו אצל המזבח משום דהוי:, (ה) כריתות ו. חולין קיז. מעילה יא: זבחים מו. יומא יב: כד. ס., (ו) [לקמן מה. יומא ס. קדושין כד. לד: לה. לו: מב: מג. נח. גיטין עו. נזיר לו: ע"ז נד: סנהדרין מה: סז: עב: שבועות כו: זבחים כד. מו. נז. בכורות מט. ערכין יד: חולין סא: קיג: קיז. כריתות ו. מעילה יא:], (ז) ב"מ ל., (ח) [ועי' תוס' ע"ז מח: ד"ה לא ישב], (ט) [בתוספות חולין קיג: ד"ה עזין כו' עוד שם קיז: וכן בזבחים מו. הניחו דבר זה בתימה אמנם במעילה יא. תירצו בשם ה"ר פרץ ע"ש וכן ביומא ס. האריכו בביאור זה],

תורה אור השלם

1. וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי בַד יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ו ג
2. וּבָא אַהֲרֹן אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וּפָשַׁט אֶת בִּגְדֵי הַבָּד אֲשֶׁר לָבַשׁ בְּבֹאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ וְהִנִּיחָם שָׁם: ויקרא טז כג
3. וְכֹל זִקְנֵי הָעִיר הַהִוא הַקְּרֹבִים אֶל הֶחָלָל יִרְחֲצוּ אֶת יְדֵיהֶם עַל הָעֶגְלָה הָעֲרוּפָה בַנָּחַל: דברים כא ו
4. וְהָיָה הָעִיר הַקְּרֹבָה אֶל הֶחָלָל וְלָקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהִוא עֶגְלַת בָּקָר אֲשֶׁר לֹא עֻבַּד בָּהּ אֲשֶׁר לֹא מָשְׁכָה בְּעֹל: דברים כא ג

הגהות הב"ח

(א) גמ' דפליג עלייהו ואמר אבל:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה שאני. חטא חטא מתרומה. עי' שאגת אריה סי' עו ובתוס' ר"פ כל הצלמים ד"ה ימותו:

מוסף רש"י

קול. הנהנה מקול הכנורות ונבלים של כלי שרת, ומראה. הנהנה ממראה יפה של היכל, וריח. הקטרת (כריתות ו.). הואיל ונעשית מצותו. אין מועלין בו כיון דלית ביה צורך גבוה לא קרינן ביה קדשי ה' ובמעילה כתיב (ויקרא ה) וחטאה בשגגה מקדשי ה' (יומא כ.). והרי תרומת הדשן. כל בקר תורם מדשן המזבח מלא מחתה ונותנו בצדי המזבח ונבלעת שם במקומה, כדכתיב והרים את הדשן אשר תאכל האש וגו' ושמו אצל המזבח, מלמד שטעון שימה וגניזה, אלמא אסור בהנאה (חולין קיז. ובעי"ז זבחים מו.) ובגדי כהונה. ארבעה בגדי לבן שכהן גדול נכנס בהם לפני ולפנים ביום הכפורים וטעונין גניזה עולמית ואין הדיוט עובד בהן כל השנה ולא כ"ג ליום כפורים אחר, כדכתיב ופשטם והניחם שם (חולין שם ובעי"ז זבחים שם). וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין. [illegible] (קדושין כד.) [illegible] (פסחים [illegible]). והניחם שם. [illegible] בגדי הבד אשר לבש בבאו אל הקדש והניחם שם (יומא יב:). ראוין הן לכהן הדיוט. כל השנה, שכהן הדיוט משמש בהן ארבעה כלים (חולין שם). ועגלה ערופה. אע"פ שנעשית מצותה אסורה בהנאה, דכתיב, וערפו שם, שם תהא קבורתה (שם). הכניסה לרבקה ודשה. בעגלה ערופה קאי, רבקה קופל"א בלע"ז, שמדבקים שלש בהמות או ארבע בצוארותיהן זו לזו ודשים הדישה (ב"מ ל.). כשירה. הואיל ולא נתכוון שתדוש (שם). בשביל שתינק ותדוש. שהיתה צמאה לדשה והכניסה את הבהמה לשם שתינק ואף נתכוון שתדוש (שם).

עין משפט נר מצוה

לז א מיי' פי"ד מהל' מאכלות אסורות הל' יב [רב אלפס כאן ובע"ז פ"ב ד' שלח:]:
לח ב מיי' פ"ה מהלכות מעילה הלכה ה:
לט ג מיי' פ"ז מהלכות בית הבחירה הל' כג:
מ ד מיי' פ"ה מהלכות מעילה הל' יו סמג עשין רי:
מא ה מיי' פ"ב מהל' כלי המקדש הל' י:
מב ו שם הלכה ט:
מג ז מיי' פ"ה מהלכות מעילה הלכה טז:
מד ח מיי' פ"ב מהל' תמידין ומוספין הלכה טו [ופ"ב מהל' מעילה הל' יד]:
מה ט מיי' פ"ח מהל' כלי המקדש הל' ה:
מו י מיי' פ"א מהלכות פרה הלכה ז:

לעזי רש"י

קופל"א. צמד.

מוסף תוספות

א. והוי כמו שכתוב במעילה אכילה. תוס' ר"פ. ב. ואפי' שלא כדרך הנאה אסור. תוס' שאנ"ץ. ג. אלא דבעי לתרוצה אליבא דכ"ע. תי' הר"ן. ד. לפי שהוא חופר כלאחר יד. שם. ה. אלמא דאפי' איסורא ליכא. תוס' הרא"ש. ו. [ו]אונס הוא. שם.

רבינו חננאל

וסמיך אביי אהא דרבן יוחנן בן זכאי שהיה יושב ודורש כל היום כולו בצלו של היכל. ודחי רבא שאני התם דהיכל דלתוכו הוא עשוי, ואין קדושה בצלו. רבא אמר מהא דתנן במדות לולין היו פתוחין בעליות קדשי קדשים שבהן היו משלשלין האומנין בתיבות כדי שלא יזונו עיניהם מבית קדשי הקדשים, ש"מ דהנאה הבאה לו לאדם בעל כרחו אסור. ודחי אביי מעלה עשו דהא קול ומראה וריח אין בהן משום מעילה. איכא דאמרי רבא הוה מסתייע מזה דהוה דאיק אין בהן משום מעילה הא איסורא איכא, מאי לאו באותן העומדים בפנים דלא אפשר, וכיון דמכווני אסיר. ודחינן לא לאותן העומדים בחוץ דאפשר שלא יעמדו ולפיכך מעילה ליכא איסורא איכא. ואיני דריח אין בו מעילה, והתנינן המפטם את הקטרת להתלמד בה, או למוסרה לצבור פטור. להריח בה חייב, המריח פטור אלא שמעל. ושנינן האי דתני ריח אין בו מעילה, לאחר שתעלה תמרתו היא שנויה, מאי טעמא דהא אתעבידא מצוותה, והא דתני המריח פטור אלא שמעל בדלא איתעבידא מצוותה. איני והרי תרומת הדשן דאתעבידא מצוותה ומועלין בה. ושנינן משום דכתיב בתרומת הדשן ושמו אצל המזבח, ובבגדי כהונה נמי אחר שנעשה מצוותן [יש בהם מעילה] כדכתיב והניחם שם, לאו משום דטעונין גניזה הוא, וכיון שטעונין גניזה בקדושתן קיימי ומועלין בהן, וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין מהן ואליבא דר' דוסא דאמר מאי והניחם שם לאו דטעונין גניזה, הוא מפיק בגדי כהונה ומעייל עגלה ערופה דכתיב וערפו שם את העגלה בנחל, ולמאן דאמר מלמדין מיעט רחמנא [בבגדי כהונה] [בתרומת הדשן] ושמו אצל המזבח, כלומר זה טעון גניזה ולא זולתו. ובעגלה ערופה כתיב וערפו שם את העגלה. העגלה ערופה שם תהא העגלה ולא זולתה. הני אין מידי אחרינא לא.

SHAS MOZNAIM